

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Capvt VI. Sexta Christi morientis cygnea modulatio: Consummatum est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

impune id laturos, si Dario regi luberet utilissimum in rem consilium audire. Scythas nocte proximam mortuos castra. Quod si Persas per viarum compendia se duces sequi vellent, hostem imparatum die unico debellari posse sine ulla clade. Parato igitur commeatu Risacen totis septem diebus comitantur per vastas solitudines. Tandem Chiliarchus Rhanostates subodoratus dolum, Cur, inquit, Regem magnum fallere conatus exercitum in arenas fontium & aquarum sterilissimas deducis, ubi nec progrediendi datur facultas nec regrediendi? Ad ea Risaces complotis manibus in risum effusus, Ut à civibus meis, inquit, periculum depellerem, Persas fame ac siti necare volui. Dixit, & ferrum jugulo recepit.

Quantus animus in hoc homine! Ut meos, inquit, servare, me ipsum perdidit. Quid nos audemus pro Regis summi honore? quid patimur, quid conamur pro animarum salute? Christus atrocissimè vulneratus sitim toleravit, crucis tormenta subiit, pro sua gente caput devovit, acerbissimam mortem pertulit. Quid nos, Christiani, quid agimus? quàm siti ferimur in hominum salutem? Gregorius Magnus, Nullum, inquit, omnipotentis Deo tale est sacrificium, quale est disciplinam, & oderit eos, qui Domini gratiam relinquentes salutem propriam deserunt, & errorem sibi fraudis adfiscunt. Quæ Richardus Victorinus confutans, Nescio, ait, an majus beneficium possit homini à Deo conferri, quàm ut per ejus obsequium alii consequantur salutem, si tamen homo Deo cooperetur ex charitate.

III. Sitis aspiciendi die, sed & horâ suspirans ait: Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sicut anima mea ad Deum fortem virum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Tam sanctos gemitus dissertatione longâ commendans Augustinus, Hac miror, inquit, hac laudo, sed eum qui fecit hac, sitio. Hac siti laborabat Paulus, cui dissolvi & esse cum Christo multò melius. Quanto quisque probior, tantò siti adentiore vociferatur quotidie, Sitio, sitio Deum vitam fontem.

Quid quæso, dulcedinis in hac aceti & absynthii vale nos detinet? Non multis abhinc annis vinariam cellam ingressus quispiam, copiosum satis, sed acidissimum vinum invenit. Honoris causa libare jussum nobilissimum nectar. Vix ille labris primoribus temetum illud gustans, O viri, ait, quantæ virtutis hoc multum esse dicam? Quanta, ajunt. Quibus ille, Nemini unquam, ait, persuaserit ebrietatem. Non vinum, sed acetum est, ad temperantiam doctissimam aptissimum. Talis hic obis est, nusquam non acetum, fel, myriharum ingerit. Et tamen vappam amarissimam ore avido haurimus; ingens vitæ amor est, miseris nostris pascimur, dulces est vivere vel in ipsâ cruce. Amarus est mundus, & amatur, si dulcis esset, quantos haberet amatores? Aquam propinat mundus turbidam, qui biberit ex hac aquâ, sitiet iterum. Christus expirat sitiens, ut sub ipsam mortem ostendat, hic nullâ te sitim expleri. Sitiamus igitur perennes vitæ fontes, qui quorumcumque desideriorum sitim restinguent.

IV. Sitis illa multò pessima, sitie libidines, honores, opes. Hac sitis complet inferos inquilinis. Hieremias vates interrogans, Quid tibi vis, inquit, in viâ Egypti, ut bibas aquam turbidam? Illud humanæ nequitie terribilissimum est auctarium, non peccare tantum, sed cupere amplius peccare, & velut sitire noxas. Hic lucis aliquid allucet ad quæstionem illam numquam satis explicandam: Cur Deus letale peccatum vel unicum cruciatibus puniat sempiternis. Hic istud causæ strictum assignamus.

In præmiis & supplicis rependendis Deus non peccata tantum facta, sed sitim ad faciendâ spectat. Exemplo, quod dicimus, monstramus. Moritur quis annos triginta

natus, & jure vitam finit, quia peccare non desinit: si quinquaginta, si sexaginta, si septuaginta vixisset, totidem peccasset annis. Si centum, si mille annis vixisset, annis mille peccasset: si perpetim vixisset, perpetim peccasset. Quia enim, mi homo, in te peccandi sitis æterna, calicem furoris Domini æternum bibes. Mature igitur, quisquis es, hanc sitim extingue Christi Sanguine.

Lysimachus, Platarcho teste, victus siti, se suumque regnum Getis tradidit. Cùmque jam dedititius bibisset, Prò me hominem pravum, inquit, & fatuum, qui tantillæ voluptatis gratiâ tantum amiserim regnum! Ita profusus, qui honores, anrum, voluptates, vindictam sitit, sitique victus explet animum, jure meritissimo sibi ipse dicat: Prò me hominem stultissimum juxta & nequissimum, vili delectationiculâ vendidi calum. Rex David de feris mentionem injiciens, Expectabam, inquit, non bibunt, sed limpidam expectant. Maligna hominum sitis turbidam tantum aquam expetit, præcipue libido. Expectemus amore Domini Jesu, dum ad fontem vivum perveniamus. Ignis ignem vincit, major minorem, ita dolor dolorem, amor amorem, ita sitis sitim: ita Christi crucifixi sitis vincat nostram. Cupiditatem omnem ad noxia stringamus. Expectemus fontes promissos. Hauriemus aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.

CAPVT VI.

Sexta Christi morientis Cygnea modulatio: Consummatum est.

Imago Christi, patientissimus virorum Jobus fuit. De Jobo Apostolus Jacobus, Sufferentiam Job audisti, inquit, & sinem Domini vidisti. Jobus archetypum Christi. Vir iste pecus omne, omnèque facultates perdidit: nec Christo quidquam relictum, ipsæ etiam vestes abreptæ, scissæ, sorte divisæ. Jobi decem liberos una domus ruina sepeliit: Apostolo? Christo liberis chariores habuit, sed eos illi omnes fuga abstulit. Ecce venit hora, & jam venit, ut dispergamini unusquisque in propria, & me solum relinquantis. Jobus ulcere pessimo percussus à plantâ pedis usque ad verticem ejus: flagellis Christus crudelissimè confectus, merum vulnus videri potuit. Jobus tam ab uxore quàm cognatis, criminatione ac convitiis vexatus, hypocrita, leo, tyrannus, tigris appellatus: Christus à Synagoga & Judæis, à gentibus & omni genere hominum in cruce irrisus, seductor, malefactor appellatus. Non morbis tantum Jobus, sed mororibus & angustis variè afflictus: in horto Christus cepit parere, tædere & mæstus esse; in cruce se derelictum à Patre succlamavit. Ut Jobum modis omnibus torqueret, artes suas omnes & vires explicavit diabolus: hic idem Christum ut iratus leo agnellum aggressus, omnem populum in eum concitavit. Ad eò ab omnibus desertus fuit Jobus, ut ad fimetum denique perveniret: Christus omni auxilio adeò destitutus, pro maledicto à tantis habitus, ut eum publica Præsidis sententia in cruce ablegarit. Humilitas & patientia Jobi, licet Principis, imò Regis, summa fuit: Christus Rex regum, Humilitas ipsa, ipsa fuit Patientia. Jobus in extremis miseris & doloribus septennium exegit constantissimè: Christus à primo vitæ momento, ut supra demonstratum est, ad annum usque trigessimum quartum in cruce fuit, dum dicere potuit, Consummatum est. Hoc sextum Domini pronuntiatum jam eâ, quâ cœpimus, methodo explicabimus.

§. I. Consummationis hujus parabola.

Cum ergo, inquit Joannes, accepisset IESVS acetum, dixit, Consummatum est. Calix amarissimus unâ cum facibus est exhaustus. Dixerat Christus: Baptismo cum facibus est exhaustus. N n habeo

habeo baptizari, & quomodo coarctor, usque dum perficiatur. Sanguineus hic baptisimus jam ad finem deductus, jam perfectus est. Ultimam manum opus recepit. Ad finem dolorum ventum est. Mercenarius qui tulit pondus dici & astus, cum vesper adest operatus, suaverit respirat, in oculis est denarius diurnus. Agricola cum segetem demessam feliciter mandavit horreis, triumphat & sibimet applaudit. Vinitor cum vintemiam jam soluta in dolis vinum spumat, letus cantat. Peregrinus itinere confecto, in via termino hilaris paulatim. Orator pronuntiata oratione, hanc epilogo necit clausulam: Dixi. Videte mercenarium fidelissimum, qui non tantum plurimorum dierum, sed tot annorum pondus & astus perulit. Videte agricolam filium de messe securum, qui de seipso fallus: Pater meus agricola est. Videte vinitorem, qui tosecular calcavit solus. Videte peregrinum, qui exivit a Patre, & venit in mundum, iterum relinquit mundum, & vadit ad Patrem. Audite oratorem discretissimum, & cujus omnis vita oratio fuit pulcherrima. Oratio eius exordium dies Natalis; Narrationem orationis dederunt Evangelia; Confirmationem appoluerunt miracula; Epilogum & perorationem subjunxerunt crucis tormenta. Jam dicere licet, Dixi, Consummatum est. Dixerat Pater, orthographia suae tenax, Quod scripsi, scripsi. Christus aequiori jure dixerit, Quod dixi, dixi. Nec litterula, nec syllaba, nec apex aut punctulum deest huic operi addendum.

Ioan. cap. 15. vers. 1.
Isai. c. 63. vers. 3.
Ioan. c. 16. vers. 28.
Vita Christi
fuit oratio pulcherrima.

Ioan. cap. 19. vers. 22.

Actor. c. 15. vers. 10.
Ad Hebr. c. 7. v. 19.

Gen. cap. 11. vers. 4.

A primo vitæ momento Christus in crucem actus est. quoniam sic placitum fuit ante te. Ita mi Pater. Sic in utero matris factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Hæc Paulus ipse confirmans, Ideo, inquit, ingrediens mundum dicit, Hostiam & oblationem noluit; corpus autem aptasti mihi; holocausta & pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi, Ecce venio. In capite libri scriptum est de me, ut faciam Deus voluntatem tuam. Ab hoc igitur momento Christus futuros cruciatus suos omnes, flagella, spinas, crucem, clavos, plagas omnes, ludibria, dolores universos in oculis semper habuit, & ita, si probè ratiocinemur, triginta quatuor annis in cruce pendit. Nos verò uti jumentum molarium, aut fullonicum & cum alia atque alia patimur, ignari meridie quid passuri simus vespere. Bonum nobis nescire seriem miseriarum nostrarum, nec prævidere posse quid postera, quid ultima ferat dies; paullatim aliud ex alio nos tangit malum. Idcirco Christus, Nolite, inquit, solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibiipso. Sufficit diei malitia sua. Ipse verò Servator sua simul omnia præviderat tormenta; hinc longissimum crucis cruciamentum pertulit. Septenni periodo suas Jobus clausit ærumnas. In annos

Matth. c. 6. vers. 34.

A quatuor & triginta suos Christus extendit dolores. Tandem omnibus ad finem perductis dixit, Consummatum est, prælium ingens adversus peccatum, mortem, diabolum. Hos hostes ita subnervavit & vinxit, ut ab iis lædi non possit, nisi qui propius accesserit, & lædi velit.

S. II. Consummationis hujus adumbrantes historiæ.

Cum Athenienses, Suidâ teste, contra Medos Perseusque Marathone pugnant & vincerent, Hæc tamen eo ipso die perolavit, & in senatu, qui eo ipso tempore confederat, proclamavit, Μέγα χαίρετε, νικῶμεν. Gaudete, vicimus. Hæc ubi dixit, collapsus humi obiit. Si summa imis liceat conferre, Christus nūtians victoriam, Consummatum est, inquit, & inclinato capite tradidit spiritum. In rem præsentem dixit Guericus Abbas: Sufferentia tibi fuit usque ad reditum substantia; sufferentia forma Domini usque ad exitum vite. Consummatum est.

B Jam omnia quæ præcesserunt sacrificia, imagines, figuræ, vaticinia, oracula suos habent ætus. Christus iis omnibus & singulis quasi subscripsit, Consummatum est. Passuri Christi ac morituri effigies & apographum fuerunt, Iris in nubibus depicta, Abel à Caino interfectus, Noëmus arcâ clausus, Isaacus à patre immolatus, Jacob hædinis pelliculis tectus, Josephus à suismet fratribus in Ægyptum venditus, Serpens æneus in desertis locis conto suspensus, Goliathus Davidis silice dejectus, Rex David urbe pulsus trans torrentem nudus pedibus & flens egressus. Quidquid igitur David, Isaacus, Daniel, Zacharias, alii de Messia ignominiosâ & acerbâ morte prædixerunt, id exactissimè impletum, Consummatum est.

Jam proclamari potest, Ite, licet: Sacrificium ceteris omnibus sacrificiis adumbratum, jam absolutum est. Unâ enim oblatione, inquit Paulus, consummavit in sempiternum sanctificatos. Quod & beatus Leo suaviter infillans, Crux tua, inquit, omnium fons benedictionum, omnium est causa gratiarum; per quam credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte. Nunc etiam carnalium sacrificiorum ritu cessante, omnes differentias hostiarum una corporis & sanguinis tui implet oblatio; ita universa in te perficitur mysteria, ut sicut unum est pro omni victimâ sacrificium, ita unum de omni gente sit regnum. Missæ sacrificium & res divina, Christi patiens est memoria, prout enim iussit Dominus: Hoc facite in meam commemorationem. Christus Pontifex summus ad vestendum sese facturum est ingressus, cum hominem induit, habitu inventus ut homo. Introitus sacri, dies natalitius Domini, quo primam vocem emisit similem omnibus plorans. Hymnum Gloria in excelsis, cantantur Angeli. Epistola, Christi doctrina in templo concionantis. Evangelium, sermones Christi per Judæam & Galilæam urbes docentis. Trisagion illud Sanctus, Sanctus, Sanctus, dies Palmarum cecinit, quod clamatum, Benedictus qui venit in nomine Domini. Mandata Consecrationem Dominici corporis suprema cena tradidit. Elevationem erecta crux in monte præsignificavit. Agnus Dei ab iis memoriæ proditus, qui percussiones peccata sua revertantur. Canamus nunc: Ite missa est.

Suum erat membris omnibus singulare tormentum. Nec venula se subducere potuit durissimis doloribus. Caput veribus perforatum, capilli vulsi, facies spuris & colaphis sædata, oculi spectaculis mæstissimis cruciati, aures saturate probris, nares fœtoribus affectæ, manus & pedes perforesi, corpus concisum flagris, funibus extensum. Sola poterat videri lingua dolorum vacua, sed & illa denique acero, felle ac siti vexata. Ideo cum accepisset acerum, dixit: Consummatum est. Ita Medicus noster pro nobis omne austerioris medicinæ imperium exhaustit: dietam, sudorem, phlebotomiam amarissimam, ad radicem morbi tollendam non

non

non

non respuit. Dicitur usque jejunium quadragintidiale iniri. Sudavit in horto, & quidem sanguine. Prætorium Pilati missionem sanguinis excepit. Acetum illi mons Golgotha ministravit. Curatio expleta, Consummatum est.

§. III. Christi consummatio absolutissima, nonstra vix ulla perfecta.

Non habuit humana nequitia, quod progrediretur amplius, quam ut ipsum aggressa Deum, Dei filium suffigeret cruci. Ergo, quod David dixit, Consummetur nequitia peccatorum. Ergo quod dixit Christus, Implete mensuram Patrum vestrorum. Nequitia magna, innocentem; major, benefactorem; maxima, Deum occidere. Judas improbilissimus servus suum Dominum, discipulus Magistrum hostibus objecit, Judæi suum Messiam, orbis suum conditorem neci dedit. Hæc nequitia meta. Consummatum est.

Quidquid providentia & justitia Dei ab omni avo ad humanæ gentis liberatam spectans decreverunt, id omne jam ad amissum, ad ultimum, ad unguem consummatum est. Clarissimè prædictum ab ipsa veteritate: Iota unum, aut unus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant. Ecce ascendimus Hierosolyman, & consummabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas de filio hominis.

Demum, Opus, inquit, consummavi, quod dedisti mihi ut faciam. Absolutissima Christi consummatio. Hanc consummationem Jobus in fimo velut lineis figurans, Donec deficiam, inquit, non recedam ab innocentia mea: iustificationem quam cepi tenere, non deseram. Sed multo mollius in fimo sederat Jobus, quam in cruce pependit Christus, neque suos Golgothæ fœtor defuit. Nos Jobi amicos insigniter representamus. Suum illi cognatum initio non noverat: Cùmque elevasset procul oculos suos, non cognoverunt eum. Ah, quoties Christum crucifixum vel digito monstratum dissimulamus nosse? Consummatio humana perquam rara, & plerumque

vitiola. Homini in noxam aliquam, præsertim in libidinem præterenti, Christum in cruce pendentem monstra, & interroga, num virum illum noverit? Ille avertis aliorum oculis reipsa negabit nosse, & furente cursu ad defestinatam properabit nequitiam. Si Christum crucifixum nosset, Christum sibi ipse non rursus crucifigeret, & ostentui haberet. O perfidos amicos, qui amicissimum sibi nec nosse quidem volunt! Deinde illi Job cognati disputare magis venerant, quam solari. Unde non misereret morbus & dolor, sed aggravasset.

Hinc illa Jobi querimonia: Consolatorei ovesosi omnes vos estis. Numquid habebunt finem verba verosa? Tales nos amici sumus, homines miserationis exiguae, & circa mores emendationis perquam rare? Nihilominus hic noster amicus in ligno fixus, ab innocentia sua non recedit, & cœptum in nos amorem non desinit, jamque in ipsa cruce canit: Consummatum est. Consummata est, inquit beatus Leo, prodigio discipuli, negatio Petri, damnatio Pilati, averso populi, crucifixio Filii Dei. Consummata est nox limbii. Scriptura impletur, Synagoga moritur, Ecclesia nascitur, voluntas Patris perficitur. Cum Bernardo jam jure dixerim: Quam dulciter, Domine JESU, cum hominibus conversatus es! quam abundanter humana redemptionis opus consummasti! quam perfecte voluntatem Patris explevisti! quam fortiter tam indigna, tam aspera & dura pro hominibus passus es! dura verba, duriora verbera, durissima supplicia. Acetum,

Ambrosio teste, bibitur, vinum cum felle non bibitur; non quia fel, sed quia admixta vino amaritudines recusat. Sinceritati namque non debuit amaritudo misceri, ut ostenderetur sine amaritudine immortalitas resurgentium futura. Bene ergo ad consummanda omnia acetum bibitur, corruptio sinceritatis hauritur, ut omnia que vitiosa fuerant, cruci assergerentur.

Sitacide verbis merito monetur: Gratiam fidei usque (tui) ne obliviscaris; dedit enim pro te animam suam. Ita dedit ut perfecte sumpit omnia de se vaticinia implevit, dum ad

crucem ipsam suo corpore vestendam Patri obsequentissimus fuit. Consummatum est. Hic quisvis animo ardenti apud seipsum statuat: Malo mori, quam Deum sciens volens offendere; servitium Christo debitum consummabo.

Valerius factum narrat memoratū dignum. C. Marius, Centurio Augusti Imperatoris, cum Antoniano bello sapienter, & excellentes pugnas edidisset, improviis hostium insidiis circumventus, & ad Antonium Alexandriam per ductus, interrogatusque, quidnam de eo statui deberet, Jugulari me, inquit, jube, quia non saluti beneficio, nec mortis supplicio adduci possum, ut aut Cæsaris miles desinam, aut tuus esse incipiam. Quod constantius vitam contempsit, eò facilius impetravit. Nobilis animus & generosum constantiæ propositum. Hoc nimirum est Duci servare fidem. Ita quilibet Christiani sanguinis cum animo statutum habeat: Ego decies, ego centies, ego milies malo mori, quam à Christo meo avertis in istud, aut illud, aut aliud crimen prolabi. Nec vitæ beneficio, nec mortis supplicio adduci poterò, ut aut Christi miles esse desinam, aut incipiam esse diaboli. Nec caro, nec mundus, nec totus cacodæmonum exercitus, à Christo meo me avellent: Præstanti fidem explebo, inchoatum opus consummabo.

§. IV. Omnia denique consummantur: Consummatio Christi liberalissima.

REX David omnium rerum exitus considerans, Omnis, inquit, consummationis vidi finem. Quidquid temporis est, vanum, breve, caducum est. Hic laborem quies, gaudium plerumque luctus terminat: omnia suo clauduntur fine. Vidi finem omnis consummationis. Pro Christo quidquid patimur, modicum, momentaneum est, & sine coronatur beatissimo: quod patimur pro mundo, initium in vitâ, incrementum in morte, consummationem habebit in judicio: sicut latronum alter cruciatus avernales inchoavit in cruce: at iste crucis dolores, quas pauculis horis finit, paradisi gaudiis mutavit. Non debet in æternum fluctuationem sustinere. Nullum est ædificium tam firmum, quin tandem ruat; nec ullum est gaudium tam copiosum, quin demum desinat; sed nec ullus dolor aut luctus est tantus, quin tandem finiat. Deficiunt denique omnia, nec est sub sole quidquam, quod perennet: suis quaque finibus arctantur. Latum mandatum tuum nimis. Præmium iustis promissum, supplicium improbis decretum immortalia sunt & æterna. Ut autem certò scimus ab eventu fuisse veritatem, quæ Prophetæ tot annorum centuriis, antequam evenerint, prædixerant; ita certò sciamus omnia que Prophetæ, quæ Christus & Apostoli vaticinati sunt, eventura. Suus omnem consummationem sepeliet finis. Mille nobis caussa sunt ad futuram consummationem. Avo Noëmi diluvio meri nullum sæculi prioribus dilavium, quo terrentur, sciverunt: nec Sodomæ Gomorthæque cives simile incendium, quo extinguerentur, timuerunt. Nobis hæc omnia in oculis sunt, tot rerum præcedentium consummationes scimus, meminimus, audivimus, vidimus, & tamen ab amore rerum caducarum abduci non possumus, ut consummationis futuræ memores saniora sapiamus. Dilucidissimè Christus commonens, sicut enim, ait, erant in diebus ante diluvium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, usque ad eum diem, quo intravit Noë in arcam, & non cognoverunt donec venit diluvium, & tulit omnes, ita erit & adventus Filii hominis. Si architectus moneat: Videte, & desistite malè materiata vitium faciunt, & ruinam minantur subito collapsuræ. Sibi jam impudent, si qui oberantur ruinâ. Christus orbis architectus, ex alto crucis pegmate monet: Cavete, domus tuet, omnium vestrum imminet consummatio. Christus ipse perseveravit in cruce, ne suâ tantum opus privaretur consummatione.

Perfidissimi Judæi perseverantiam Christi argumento in speciem non leventantes, Si Rex Israël est, ajunt, descendat nunc de cruce, & credimus ei. Alios salvos fecit, se saluum faciat, si hic est Christus Dei electus. His Augustinus cum patribus appositisimè respondens, Propter hoc ipsum, inquit, non descendit de cruce, quoniam filius Dei est. Propter hoc enim venit, ut crucifigeretur pro nobis. Plus fecit in cruce moriendo, quàm fecisset de cruce descendendo. Multo enim majus fuit, lapide ad monumentum appposito mortuum resurgere, quàm de cruce vivum descendere. In crucem ascendit Filius Dei, ut crucis tormentum non inciperet tantum, sed consummaret. Es alienum omne Christus usque ad novissimum quadrantem exsolvit. Fit nonnumquam ut ad vesperum quis perpotet, denique non habeat unde symbola solvat. Caupo in hominem manus injicit, qui maluisset in marsupium, & domo exire prohibet, dum velle reat symposium, vel pelle. In paradiso nos omni majoribus nostris intemperanter convivari superius: convivii erat symbola, mors æterna; qui hanc justitiæ divinæ solveret, nemo unus fuit. Christus igitur nostrum omnium vicem tanti nominis reus, & è creditore debitor, quæ non rapuit, tunc exsolvebat, idque perfectissimè: Consummatum est.

Hac liberalitate rex noster Adriani Imperatoris munificentiam infinitè superavit. Compererat Adrianus, plurimos civium ingentem vim nummorum æratio suo debere. Eos igitur omnes convocari, & unâ pyram maximam strui præcepit atque accendi. Nemo non pavida solutionem explicavit. Jam capite censebat. At Caesar præscriptiones omnium & syngphas in medios ignes conjiciens, Bono animo cives estote, inquit, & hilares domum redite; omnium vestrum nomina jam expedita, jam expuncta sunt, Vulcani mementote gratias. Rex cæli pyram statuit quadrangulam, magna suis ipse humeris congestit, & ignem immensi ænotis excitavit, hinc nostras omnes syngphas liberalitate summâ combussit. Nemo nostrum fuit, qui non decies centena millia talentum auri, hoc est, æternam mortem, deberet huic creditori. Ah, quantum hoc æris alieni nullis faculis enumerandi! nemo hominum erat solvendo. Christus igitur delens, quod adversus nos erat, chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, asfigens illud cruci. Quapropter æquo, sed & grato simus animo, explicita est solutio, enumeratum pretium, & consummatum est. Aspiciamus in auctorem fidei, & consummatorem Jesum. Hic subinde præceptiones quinque apponimus.

Ad Coloss. cap. 2. v. 14.

Ad Hebr. cap. 12. v. 2.

I. Præceptio: Principiū ducē a Deo ducēdum, omnis finis reducēdus in Deum. Apoc. cap. 1. vers. 8. † Maro scilog. 3. ante ipsum Theocritus in Encomio Ptolemæi Lagi 1. dyll. 17. * Circumcurrens linea, circumferentia. Tertull. 1. de coronâ militis, cap. 3. sine, mihi pag. 342.

S. V. Præceptiones geminae.

I. Principium omne a Deo ducendum, omnis finis reducendus in Deum. Ego sum A & Ω, principium & finis, dicit Dominus Deus, qui est, & qui venturus est, omnipotens. Omnium ferè gentium sensus est:

Ab Iove principium Musæ, Jovis omnia plena. †

Deus & centrum nostrum, & periphæria est. Nos sapissimè lineas curvas ducimus, & incassam aut etiam cum damno laboramus, quia nec a Deo incipimus, nec cum Deo finimus. A centro ad quamcumque periphæriam partem linea recta ducitur. Res Euclidi certa, & per se nota. Ita incipere cum Deo & in Deo finire omnia, animi recti haud fallax argumentum est. Sanctissimi quique hoc legis instar religiosissimè observarunt, nihil unquam operæ vel laboris sibi sumpserunt, nullam auspiciati actionem, quin divinam poscerent operam.

Quod Tertullianus de primævo Christianorum more asserens: Ad omnem aditum & exitum, ad vestitum & calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quamcumque nos conversatio exerceat, frontem crucis signaculo verimus. Quid hoc aliud, quàm omnis actionis principium a Christo crucifixo petere? Ab hoc ordiri, cum hoc finire omnia, imbecillitas nostra nos jubet. Nec

A ignoramus nobis dictum: Sine me nihil potestis facere. Ab hoc ipso vana est omnis actio. Ita qui cepit in nobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Jesu. Aspiciamus ergo assiduè in auctorem fidei & consummatorem Jesum.

II. Scripturæ sunt implendæ. Dixerat suis Christus è Zachariæ vaticinio: Percutiam pastorem, & dispergentur oves gregis. Dixerat super mensam in ipsa cenâ: Filius hominis vadit, sicut scriptum est de illo. Dixerat in oliveto: Quomodo implebuntur scripturæ, quia sic oportet fieri. Omnia de se vaticinia Christus ante oculos posita semper habuit, nec quidquam intermisit, dum expletis omnibus videret liceret dicere: Consummatum est. Nos pariter nos ipsos, idem idem excitemus his ipsis vocibus: Scriptum est de te, scriptum est. Nam Deus de quovis hominum (ita loquitur) ab omni æternitate arcanum scriptis libellum, in quo vel ad extremum apicem perscriptum est, quid, quid hæcenus vel fecimus, vel passi sumus. Dux sunt partes hujus libelli, promeritorum una, delictorum altera. Si quid jam obveniat perferendum, ipse sibi quæque dicat: Scriptum est: tibi vis? scriptum est. Quid reluctaris? frustra est: scriptum est, quoniam sic oportet fieri. Calicem, quem dedit tibi Pater, non bibes? Tuam voluntatem divinæ, obsecro, subijunge, quoniam sic scriptum est. Quidquid penatum nobis subeundum est, à voluntate divinâ est. Promptè igitur velimus, quod vult Deus. Omnia, inquit Augustinus, ad divinam providentiæ regimen referantur, que stulti quasi casu & temere, nulla divinâ admiratione fieri putant. Quæ Gregorius Magnus elegantissimè confirmans, Deus cum semper omnipotens, inquit, sic intendit omnibus, ut adsit singulis, sic adest singulis, ut simul omnibus nunquam desit. Sic itaque exteriora circumdat, ut interiora impleat; sic interiora implet, ut exteriora circumdat; sic summa regit, ut ima non deserat; sic imi præsens est, ut à superioribus non recedat; sic latet in sua specie, ut tamen cognoscatur in operatione; sic cognoscitur in suo opere, ut tamen comprehendi non valeat à cognoscentis estimacione; sic adest ut videri nequeat; sic videri non valet, ut tamen ejus præsentiam ipsa ejus judicia testentur. Omnia, minima, maxima maxima prævidit & præcivit Deus, hinc omnia ordinatissimè ac sapientissimè disponit & gubernat nostro bono.

Sed obijcias, quod passim ubique solet obijci: Si Deus velit, ut omnem pœnam patienter perferamus, cur morbo, cur hostibus, cur incendiis, &c. resistimus? Ajo primò: Quia nescimus, quousque progressura sit Dei voluntas. Fortassis voluit tantum incendi domum, non comburi; me unum dumtaxat alterumve diem ægrotare; hostem mœnibus imminere, ad portas pervenire, non urbe potiri. Addo: Cum resistimus, non voluntati divinæ, sed aut nostræ, aut aliorum culpæ resistimus. Exemplo rem demonstramus. Est qui nimio potu sibi motum accersit: cum iste pharmacum sumit, non Dei decretis, sed suæ intemperantiæ resistit. Ita in bellis non Dei voluntati, quæ bella immittit, sed aliorum resistitur perverstati.

Hinc Epictetus sapienter prorsus ac piè, Semper, inquit, illud potius volo quod fit: melius enim id iudico quod Deus vult, quàm quod ego. Adhæreo illi, ut minister & pedisequus, cum illo desidero, cum illo expeto: deniq; quod ille vult, idem ipse volo. Quid nos, ô Christiani, sentire par est & dicere?

Tu igitur, mi homo, vade, patere, imò & morere, ut impleantur Scripturæ quas Deus ab æterno de te, de me, de nobis omnibus scripsit. Aspice in auctorem fidei, & consummatorem Jesum. Nec antè patientiæ finem opta, quàm dicere liceat. Consummatum est.

S. VI. Dux præceptiones alia.

III. Quotidiana in agendo perseverantia est necessaria. Hæc, quam diximus, Perseverantia tribus omnino modis coronat opus, agendo, pariendo, consummando. Agendo prima triumphat Perseverantia.

ria. O quanta grandi nonnumquam molimine incipimus, & non perficimus: diebus aliquot, vel hebdomadibus, vel etiam mensibus, quandoque annis cæpto instissimus, remittimus paulatim & difficultatim cedimus, denique simul omnia cadunt; nec cæpta perveniunt ad consummationem. Voluntas hominis defultoria profus est levitatis. Revera Sardum illum Tigellium decorè agimus:

Nil aequale homini fuit illi: saepe velut qui Currebat fugiens hostem: persape velut qui Lunas sacra ferret: habebat saepe ducentos, Saepe decem servos

Horat. lib. 1. Sat. 3.

Terent. 1. de Terentia mil. act. 1. cap. 1.

Dom. c. 32. vers. 4.

Esai. c. 6. vers. 13.

Eccl. cap. 1. vers. 12.

Luc. cap. 14. vers. 30.

4. Non minus in patiendo necessaria est perseverantia, quam in agendo. Non raro incipimus pati cum laude, sed ante finem finimus, & bonum principium corrumpimus malo fine, promeritaque jam collecta effundimus demum impatientia. Aperè pronuntiat Christus: Nemo mitens manum suam ad aratrum (crucis) & respiciens retro, aptus est regno Dei. Patientia opus perfectum habet. Bernardus ad hanc perfecti operis consummationem nos exstimulans, Neminem audiamus, inquit, non carnem & sanguinem, non spiritum quemlibet descensum à Patre, nisi cruce suadentem. Perstamus in cruce, moriamur in cruce: depomamur aliorum manibus, non nostrà levitate. Virtus in pace acquiritur, in pressurâ probatur, approbatur in victoriâ. Sola perseverantia meretur virtus gloriam, coronam virtutibus. Profus absque perseverantia nec qui pugnat victoriam, nec palmam victor consequitur. Vigor virum, virtutum consummatio est; nutrit ad meritum, mediatrix ad præmium; foror est patientiæ, constantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, unitatis vinculum, propugnaculum sanctitatis. Tolle perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. Denique non qui cæperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Matt. c. 10. Saul cum esset parvulus in oculis suis, Rex est super Israël constitutus: non perseverans in humilitate, & regnum amisit & vitam. Si cautela Samsonis, si Salomonis devotio perseverantiam retinissent, nec ille profectus, nec iste viribus. Ah neuter cecinit, Consummatum est. Omnis istis Siracides graviter indignatus, Va, inquit, his, qui perdidit sustinentiam. Eccl. cap. 2. Heu quanti sustinentiam hanc perdidit! Lasciviores aliquandiu cum Christo paupertatis crucem sustinuit, sed avaritia victus, & excusso jugo in præceptis abiit. Cui tamen commissum scelus condonari potuisset, nisi patientiam tam sceleratam elegerat. Latronum alter in bonam fuerat deductus semitam, nisi eum impatientia Latronum transversum egisset ad inferos. Potuisset, sed noluit canere: Consummatum est. Licinii imperatoris ævo Sebastiani quadraginta milites sub frigidissimo caelo, aut nudi in lacu frigore mori, aut vicinâ tepidarium subire jubebantur, qui facere diis mallet; omnes constantissimè cecinerunt, Consummatum est. Unicus è martyre transfuga factus in proxima se se balnea recepit. Potuisset miser brevi patientiâ immortalē vitam obtinere, si mortem non fugisset, sed infelix dum luctam consummare renuit, & vitam quærit, vitam perdidit.

Quantum verò alii annis pluribus sustinentiam constantissimè retinuerunt! Tarcentis Paulus carmen illud, Consummatum est, ingenti spiritu cantans, Bonum certamen, inquit, certavi, cursum consummavi, fidem servavi; in reliquo reposita est mihi corona justitiæ. Paulus Thebæus eremicolarum princeps, plus Decium quàm eremum horruit. Quindecim annorum adolescens in solitudinem profugit, ubi spelunca reclusus, una eademque arbor palma & vestem & victum dedit. Hic vigiliis, precibus, jejuniis Deo constantissimè servavit, & vitam ad annum centesimum tertium extendit. Perseveravit in cruce Paulus ultra centenos annos, demum hilaris cantavit, Consummatum est. Antonius Ægyptius domi suæ nobilis, annos octodecim natus, loca deserta petiit, & in iis ad annum centesimum quintum in summâ vitæ inopiâ, inter horrendas dæmonum tentationes & plagas permansit. Qui & ipse lætus demum cecinit, Consummatum est. Timotheus & Maura conjuges superatis jam pluribus tormentis in crucem affixi sunt, in eâque ipsis novem diebus pependit vivi. Eo tempore toto mutuis sese hortatibus ad fidei constantiam animantur. Demum & ipsi lætissimum hoc epiphonema cecinerunt, Consummatum est. Optimè dixit Hieronymus: Non quaeruntur in Christianis initia, sed finis. Sola usque in finem perseverantia coronatur. Ut servemus fidem, aspiciamus in auctorem fidei, & consummatorem Jesum Christum.

nam victor consequitur.

Matt. c. 10. vers. 22.

Eccl. cap. 2. vers. 16.

Eccl. cap. 2. vers. 16.

Judg. Iscariotes, alter

Latronum alter

Urus è 40. militibus.

Paulus Thebæus

2. Tim. c. 4. vers. 7.

Paulus Thebæus

Antonius Ægyptius

Timotheus, & Maura conjuges.

5. Perseverantia necessaria est in consummando.

Apoc. cap. 2. vers. 10.

Martial. lib. 12. epigr. 47.

Ad finem vitæ mala omnia patienter & constantiter sunt toleranda.

S. VII. Præceptio quinta.

V. Perseverantia denique necessaria est in consummando, quæ fidem teneat, usque dum animum agat. Hanc ocellus Domini Joannes exigens, Esto fidelis, inquit, usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Inter humanas miseras sunt quædam, quas catenatas diximus & perpetuas. Quo in genere numerandam discors conjugium, cum duo conjuges valde dissidentes inter alternantia probra sibi inter illud obstant:

Nec possum tecum vivere, nec sine te. Hic lis è lite feritur; bellum intestinum, atrox, diuturnum nutritur; longa miseriarum catena trahitur. Grande malum, & quandoque remedio nulli opportunum. Huic adnumeramus ad æternos carceres damnari, trimeribus perpetuis affigi, paupertate onerosâ, immediabili premi, mortis aut cormeliis insanabilibus jactari. Quidquid horum sit, exhauriendus est usque ad fundam

CAPUT VII.

Septima Christi morientis cygnea modulatio: Pater in manus tuas commendo spiritum meum.

Hebraeus dux Gedeon trecentos milites suos, quos divino jussu selegerat, eo impetu immisit in hostem, ut Madianitarum omnes copias fugarent fuderintque. Turmæ hujus armatura, gladius, vacua lagenâ lampas inclusa, clamor unanimitis & tuba. Ita Gedeon, quod liber Judicum testatur, divisit trecentos viros in tres partes, & dedit tubas in manibus eorum, lagenasque vacuas, ac lampades in medio lagenarum. Et dixit ad eos: Quod me videritis facere, hoc facite; ingrediar partem castrorum, & quod fecero, sectamini.

Dominus Jesus vix Dux noster, Gedeon verissimus, humanæ gentis vindex desideratissimus, sua morte Hiericho muros subruit, avernales exercitus omnes debellavit, non ferro, sed ligno. Jamque acturus animam, clamas voce magnâ, Pater, ait, in manus tuas commendo spiritum meum. Hæc Domini fuit suprema in cruce oratio. Nam, quod Lucas addit, Et hæc dicens expiravit. Hoc nostri oloris funebre, sed suave cæmen, quâ cepimus methodo explanabimus.

S. I. Voces singula breviter expensa.

Ille ipse, quem dixi, Gedeon noster cælo descendit, non pacem sed gladium missurus, adolescenti prodigo ex parte non absimilis. 1. Dissipavit omnem substantiam suam: sicut quidem amore nostri amicos, velles, famam, lacrymas, sudorem, sanguinem, vires, vitam, animam, bona omnia amisit. 2. Cum Judæis, Publicanis, Pharisaïs, hominibus improbißimis humaniter vixit non enim venerat vocare justos, sed peccatores. 3. Cum annum ageret duodecimum, triduo iugebatur ut perditus, demum in templo repertus. Iterum sub mortis tempus triduo amissus, in inferis, Patrum limbo invenendus. Si descendero in infernum, ades. Nos ipsos suaviter subinde ita perdamus, ut perdi non possimus: abdamus nos templo, hoc est, cælo aut orco. Cælum numinis templum: Dominus in templo sancto suo. Equè conducit, tartaro quandoque se abdere. Consilium est Palatræ Descendant in infernum viventes, ne scilicet descendamus morientes. 4. Ingemiscens prodigus, Quanti, ait, mercenarii in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo? In cruce Christus dixerit: Quot Angeli in domo Patris mei abundant omni voluptate, ego autem hic fame sitique morior! 5. Ibo igitur ad Patrem, & dicam ei: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.

Hæc ultima morientis verba, verè acutus in pectore Matris fuerunt gladius, qui & piorum animos transcendat. Cum rebellem filium Absalonem fugerit David pater, hæc ipsa verba pronuntiavit: In manus tuas commendo spiritum meum. Non incredibile, quod aliqui censent, à dicto illo, Consummatum est, Christum Psalmo trigésimo inchoato pervenisse ad illa usque verba: In manus tuas commendo spiritum meum. Nos voces singulas strictim expendamus.

I. PATER. Primum hæc & prope ultimum in cruce verbum fuit. Pater, dimitte: Pater commendo. Affectus hic ingens, summa fiducia. Ita in adversis omnibus, & in ipso mortis accessu succlamandum ad Deum: Tibi me, Pater, tibi spiritum meum meaque commendo. Tuam, Pater, gloriam quæsi, non meam, ex tuâ voluntate, non meâ, feci omnia. Nec acerbißima mors ab hac obedientiâ me avellit, in hac moriar. Tempus est, ut revertar ad te, qui in hunc orbem misisti me.

II. IN MANUS T. V. A. S. Illas cæli terræque acce-

dum amarus calix, dum tandem liceat dicere, Consummatum est. Calicem dedit nobis Pater, non bibemus illum: Quidquid calamitatis usquam aut crucis est, à Deo est. Quamcumque autem Deus imponat crucem, ferenda est. Neque verò tantum hoc onus portandum, sed pendendum & moriendum in eo. Ultimus hic actus, posse dicere, Consummatum est, E cruce in paradysum iter tutum est. Sed vitæ finem quisque nostrum audiet: Consummata est vita tua, completus est labor tuus, voluptas pariter & dolor finiunt.

Quâ perseverantiâ consummârunt tot teneræ virgines, purique medio luxu nati, inter delicias educati, quos forma, opes, amicorum turba, spes honorum maxima ad vitæ licentiam trahebant? Et tamen inter malorum irritamenta, inter tot blandimenta fortunæ steterunt impavidi, nec cervicibus mundo flexerunt, steterunt opum, honorum, voluptatum contemptores. Non defuerunt amicorum & parentum indignationes, minæ, contemptus, spoliationes, vincula, verbera, mors ipsa: steterunt interiti, inter crudeles carnicifera manus, inter forçipes & candentes laminas, inter immitia flagra, belluarum dentes & unguilas, fornaces igneas, steterunt ridetibus ac modulantibus similes. Illis dulce fuit & pati pro Christo, & mori.

Quid nos torpidi, quid simile conamur? Quin animos erigimus, & amorem nostrum in Christum crucifixum non verbis, sed factis, & insigni constantiâ testamur?

Quantum erit illorum gaudium, qui tam brevi cursu feliciter consummato, coronâ se cingi sentient immortalis & æternâ? quantum illorum, qui pro fugacissimarum rerum neglecta præmia sibi viderint parata, nullis sæculis desitura; pro contemptu opum, omnium æternitatis divitias; pro dabiis & fugitivis honoribus, cælesti regnum non morituris honoribus perpetuum?

Felices ac beatæ nimis animæ, quæ in fine vitæ poterunt cum divino Paulo cantare: Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ; aut cum Christo suo: CONSUMMATUM EST. Transiit labor, effugerunt molestiæ, dilapsa pericula, adversorum nulla memoria, nihil meroris superest, siccata lacrymæ, præteritorum sudorum & damnorum nullus sensus, deterta lamenta omnia, in manu sunt regna numquam eripienda.

Infelices nimium animæ, quæ pro securis fallacia, pro solidis vacillantia, pro plenis inania, pro profuturis noctura, pro victuris moritura, pro æternis momentanea elegerunt, quæ ut suas sibi voluptates, commoda, delicias, honores tuerentur, neglexerunt facili, ut putabant, dispendio æterna; quarum omne studium, sollicitudo, cura, cogitationes, labor & sudor omnis in peritura ibat. His veniet inexpectata mors finem caducis bonis omnibus allatura. Clamabunt & hi miseri, Consummatum est, sed sensu animoque planè alio; nec priorum more, sed dolore pleni ob tam celerem & improvisam rerum hic amatarum consummationem; pleni more ob honorum, deliciarum, opum, quas vix gustaverunt, tam lacrymabilem fugam. Jamque frustra ingeminarè preces, frustra lamenta; frustra prætendi nobilitatem, eruditionem, ætatem, famam, vires, formam; frustra divitias, dignitates, regna, purpuram, sceptrâ; frustra favores Principum, cognatorum turbam, amicorum potentiam; jam frustra esse omnia. CONSUMMATUM EST. Nunc igitur, quisquis es, in auctorem fidei, & Consummatorem Jesum aspice. Ut vivas, vince. Desideras transitum & cruce in paradysum? In cruce consumma.

Reprobi dolore pleni clamabunt, Consummatum est.

2. ad Tim. 6. 4. 7.

Consummatum est.